

กริยากรรมวาทกและกริยาการิตในภาษาสันสกฤตสมัยมหากาพย์

นางสาวศุภรางค์ อินทรารุณ

005081

ศูนย์วิทยทรัพยากร

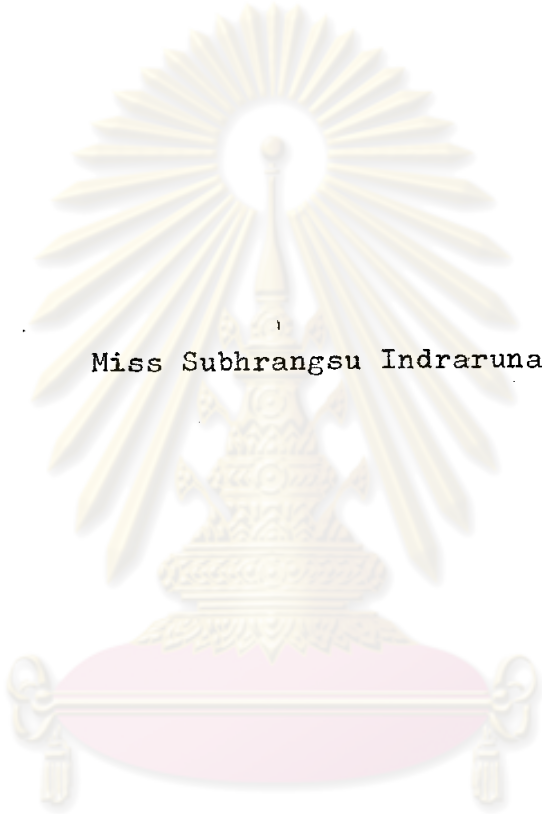
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

แผนกภาษาตะวันออก

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2520

A STUDY OF THE PASSIVE AND CAUSATIVE VERBS IN EPIC SANSKRIT

Miss Subhrangsu Indraruna

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Eastern Languages

Graduate School

Chulalongkorn University

1977

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....
(ศาสตราจารย์ ดร. วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ)

คณบดี

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ ..... ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ม.ล. จิรายุ นพวงศ์)

 ..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิสุทธ บุษยกุล)

 ..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประณี พาพานิช)

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิสุทธ บุษยกุล

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์ เรื่อง

กริยากรรมวาจาและกริยาการีตีในภาษาสันสกฤตสมัยมหากาพย์

โดย

นางสาวศุภรางค์ อินทรารุณ

แผนกวิชา

ภาษาตะวันออก

หัวข้อวิทยานิพนธ์   ศึกษากิจกรรมวาทกและกริยาการร้ตในภาษาสันสกฤตสมัยมหากาพย์
ชื่อ   นางสาวศุภรางค์ อินทรารุณ
แผนกวิชา   ภาษาตะวันออก
ปีการศึกษา   2519

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาการสร้าและการใช้กริยากรรมวาทก และกริยาการร้ต จากคัมภีร์มหากาพย์สองเล่มที่สำคัญที่สุดของอินเดีย คือ รามายณะ และ มหาภารตะ ควบเหตที่สมัยมหากาพย์เป็นสมัยต่อเนื่องระหว่างสมัยพระเวทกับสมัยสันสกฤต มาตรฐาน การศึกษานี้ จะครอบคลุมทั้งในลักษณะที่เป็นกริยาสำคัญ และเป็นนามกิตก กริยา กิตก ตลอดจนอนุพันธ์อื่น ๆ นอกจากนี้ยังจะได้ศึกษาความสัมพันธ์ของกริยาทั้งสองชนิดนี้กับ กริยาชั้นที่หนึ่งและกริยาชั้นที่สองชนิดต่าง ๆ อีกทั้งลักษณะพิเศษในการใช้ภาษาสันสกฤต สมัยมหากาพย์ ที่ทำให้ภาษาสมัยนี้แตกต่างไปจากภาษาสมัยอื่น ในด้านที่เกี่ยวกับกริยากรรม- วาทกและกริยาการร้ตอีกด้วย

เนื้อเรื่องของวิทยานิพนธ์แบ่งออกเป็น 9 บท บทที่ 1 คือบทนำ กล่าวถึงจุด ประสงค์ และขอบเขตของการวิจัย บทที่ 2 กล่าวถึงศัพท์ทางไวยากรณ์ที่ใช้ในวิทยา- นิพนธ์เล่มนี้ พร้อมทั้งความหมายและคำจำกัดความ บทที่ 3 กล่าวถึงการสร้าและการ ใช้กริยากรรมวาทก ในลักษณะที่เป็นกริยวสำคัญในประโยค บทที่ 4 กล่าวถึงการสร้า และการใช้กริยาการร้ตในลักษณะเดียวกับบทที่ 3 บทที่ 5 กล่าวถึงการสร้าและการใช้ กริยาชั้นที่สาม อันเกิดจากกริยาชั้นที่สอง ทั้งแต่สองชนิดขึ้นไปสมกัน บทที่ 6 กล่าวถึง การสร้าและการใช้กิตกและศัพท์ิต อันหมายถึงคำประเภทต่าง ๆ ที่สร้าจากธาตุ ในลักษณะ ที่มีได้เป็นกริยาสำคัญในประโยค บทที่ 7 กล่าวถึงความแตกต่างของภาษาสมัยมหากาพย์ กับภาษาสมัยอื่น บทที่ 8 กล่าวถึงความสัมพันธ์ของคำชนิดต่าง ๆ ในประโยคภาษาสันสกฤต โดยมีกริยากรรมวาทกและกริยาการร้ตเป็นหลัก และบทที่ 9 เป็นบทสรุปผลการวิจัยและเสนอแนะ

THESIS TITLE   A Study of the Passive and Causative Verbs
                          in Epic Sanskrit

NAME   Miss Subhrangsu Indraruna

DEPARTMENT   Eastern Languages

ACADEMIC YEAR   1976

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to study the formation and the use of the passive and causative verbs as employed in two most important epics of India, namely Rāmāyana and Mahābhārata, which in more than one way serve as the bridge between the Vedic and the Classical Sanskrit periods. The scope of the study includes the passive and causative forms of the verbs, whether they are finite, non-finite or even other derivatives. Besides, relations of the passive and causative with other primary and secondary conjugations are studied, as well as epic passive and causative expressions, which distinguish epic Sanskrit from the other periods.

The study is presented in 9 chapters. Chapter I is an introduction, defining the purpose and the scope of the study. Chapter II deals with the grammatical terminology, complete with definitions. Chapter III deals with the formation and the use of the passive as finite verbs. Chapter IV deals with the formation and the use of the causative. Chapter V deals with the formation and the use of the tertiary conjugation, which is formed by two or more

types of the secondary conjugation. Chapter VI deals with the formation and the use of the Krits and Taddhitas i.e. the derivatives. Chapter VII deals with the distinction between the epic expressions and those of the other periods. Chapter VIII deals with the syntax in Sanskrit sentences. The last Chapter is the conclusion and suggestions for further studies.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กติกิกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จดูลงได้ด้วยความอนุเคราะห์ของบุคคลหลายฝ่าย ท่านแรกที่ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิสัท บุษกุล อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ผู้กรุณาให้คำแนะนำและขอคิดเห็นต่าง ๆ อันมีค่าอย่างยิ่งตั้งแต่ต้น ทั้งได้สละเวลาอันมีค่าของทาน ตรวจสอบวิทยานิพนธ์ให้โดยตลอด นอกจากนี้ยังได้กรุณาให้ยืมหนังสือที่สำคัญที่สุดในการวิจัยนี้หลายเล่ม เช่น รามายณะ นับว่าเป็นพระคุณอย่างสูงแก่ข้าพเจ้า

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ท่านอื่น ๆ ได้แก่ ศาสตราจารย์ หม่อมหลวงจิรายุ นพวงศ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราวณี พาทานิช ผู้ได้กรุณาให้ขอเสนอแนะและคำสนับสนุนต่าง ๆ

ผู้มีพระคุณแก่ข้าพเจ้าอีกคนหนึ่งก็คือ อาจารย์ทัศนีย์ ลีนสกุล ผู้ได้กรุณาให้ข้าพเจ้ายืมหนังสือมหาภารตะทั้งชุดเพื่อใช้ในการค้นคว้าเป็นเวลา 2 ปีเศษ และได้สละเวลาไปช่วยพิสูจน์อักษรในการพิมพ์ให้ด้วย ซึ่งพระคุณครั้งนี้ ข้าพเจ้าจะละเลยเสียมิได้

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการและเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ณ หอสมุดอาศรมวัฒนธรรมไทย-ภารต ผู้ให้ความสะดวกแก่ข้าพเจ้าในการเช่าค้นคว้า ยืม ตลอดจนส่งข้อหนังสือที่สำคัญต่อการวิจัย

อนึ่ง ระหว่างที่ข้าพเจ้าศึกษาอยู่ในบัณฑิตวิทยาลัย ข้าพเจ้าได้รับทุนอุดหนุนการศึกษาจากบัณฑิตวิทยาลัย จำนวนเงินเดือนละ 1,000 บาท เป็นเวลา 2 ปี ซึ่งคิดเป็นเวลาที่ได้รับจริง 14 เดือน ข้าพเจ้าจึงขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยไว้ ณ ที่นี้

สุดท้ายนี้ ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ผู้เป็นแรงใจช่วยเหลือและสนับสนุนในการศึกษาของข้าพเจ้าตลอดมา อีกทั้งขอขอบคุณญาติพี่น้อง และเพื่อน ๆ ทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง น้องนฤมล อินทรารุณ ผู้ซึ่งได้ช่วยพิสูจน์อักษรจนกระทั่งพิมพ์เสร็จมา ณ โอกาสนี้ด้วย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย	3
1.3 ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัยนี้	4
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย	4
2. ศัพท์ทางไวยากรณ์ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้	6
2.1 ศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับเสียงสระและพยัญชนะ รวมทั้งพยางค์ใน ภาษาสันสกฤต	6
2.2 ศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับกริยาและการแจกกริยาในภาษาสันสกฤต .	11
2.3 กริยาอาชยาค	14
2.4 ประเภทของกริยาอาชยาค	15
2.5 วิภคต์อาชยาคในภาษาสันสกฤต	22
2.6 กาลและอรรถในภาษาสันสกฤต	23

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

2.7	การแบ่งวากยในภาษาสันสกฤต	28
2.8	ปรัสไมบทและอาคมเนบท	31
3.	กริยากรรมวากย	36
3.1	กริยากรรมวากยแท้ กับกริยากรรมวากยเทียม	37
3.2	กริยากรรมวากยแท้	39
3.3	กริยากรรมวากยเทียม (กริยาหมวดที่ 4)	77
3.4	ความสัมพันธ์และความแตกต่างระหว่างกริยาหมวดที่ 4 กับกริยา กรรมวากย	86
3.5	กริยาชั้นที่สองชนิดอื่นที่ลงปัจจัยอย่างเดียวกับกริยากรรมวากย : กริยาบอกความเนน	92
4.	กริยาการีต	98
4.1	กริยาการีตแท้กับกริยาการีตเทียม	98
4.2	การสร้างกริยาการีต	102
4.3	กริยาการีตแท้และเทียมในลัการอื่น ๆ นอกจากปัจจุบันกาลทั้ง 4	123
4.4	ความสัมพันธ์และความแตกต่างระหว่างกริยาหมวดที่ 10 กับ กริยาการีต	137
4.5	กริยาชั้นที่สองชนิดอื่นที่ลงปัจจัยอย่างเดียวกับกริยาการีต : กริยานาม	144
5.	กริยาชั้นที่สาม	160
5.1	กริยาชั้นที่สามที่เกิดจากเคากริยาการีต	161
5.2	กริยาชั้นที่สามที่เกิดจากเคากริยาบอกความปรารถนา	166

สารบัญ (ต่อ)

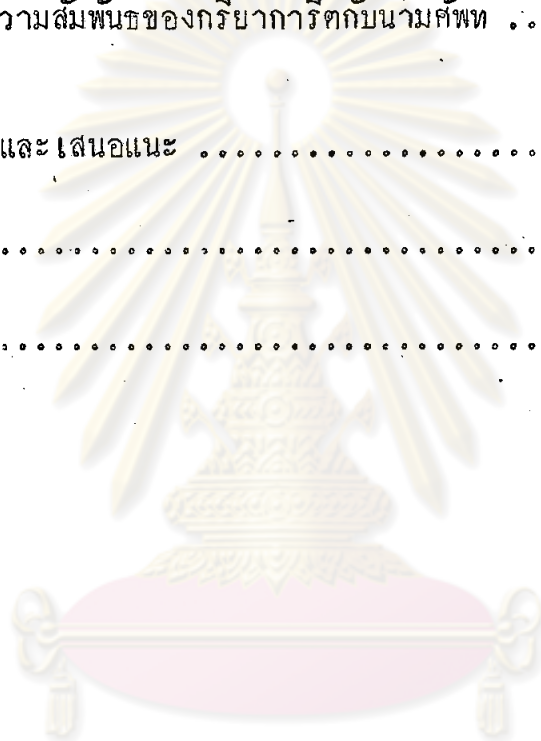
บทที่

หน้า

5.3	กริยาชั้นที่สามที่เกิดจากคำกริยาบอกความเน้น	167
5.4	กริยาชั้นที่สามที่เกิดจากคำกริยานาม	168
6.	กิตกและศัพท์	171
6.1	การแบ่งประเภทของศัพท์สร้างจากธาตุ	171
6.2	นามกิตก	172
6.3	กริยากิตก	181
6.4	ศัพท์	239
6.5	อภัยกริยา	241
7.	ความแตกต่างของภาษาสมัยมหากาพย์กับภาษาสมัยอื่น	253
7.1	ความแตกต่างในการสร้างคำ	253
7.2	ความแตกต่างในการใช้คำ	264
7.3	บันทึกเพิ่มเติมการเปลี่ยนแปลงรูปคำในสมัยมหากาพย์	274
8.	ความสัมพันธ์ของกริยากรรมวาจกและกริยากริยาคำอื่น ๆ ในประโยค	285
8.1	การเรียงคำชนิดต่าง ๆ ในประโยค	285
8.2	ความสำคัญของกริยา	287
8.3	วิภัติคำต่าง ๆ ของนามศัพท์ และความหมาย	287
8.4	ความสำคัญและความหมายของกริยากรรมวาจก	291
8.5	ความสัมพันธ์ของกริยากรรมวาจกกับนามศัพท์	292

สารบัญ (ต่อ)-

บทที่	หน้า
8.6 ความสำคัญและความหมายของกริยาการีต	301
8.7 ความสัมพันธ์ของกริยาการีตกับนามศัพท์	302
9. สรุปผลการวิจัยและเสนอแนะ	308
บรรณานุกรม	311
ประวัติการศึกษา	317

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย